

Here, aut falli (2), neque umquam perimi, ac deleri potest (3).

(1) Recte Augustinus contra epist. Manich. quam vocant fundamenti cap. 4. t. 8. col. 153. cit. ed. Venet. causas significans. propter quas Romanæ Ecclesiæ adhereret, hoc demum ait: tenet me ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum.

(2) Joan. 14. 16. et 26. et 16. 15. Paulus 1. ad Timoth. 5. 15. Hinc S. Fulgentius epist. 5. ad Proh. cap. 5. in Biblioth. Patr. t. 9. pag. 92. ed. Lug. 1677. Ecclesia, inquit, virgo in fide, et charitate persistens, et sapientiam possidet, et virtutem; ideo nec seductione decipitur, nec violentia vincitur, quia internæ virginitatis integritate fulcitur. Et S. Irenæus, contr. hæres. lib. 5. cap. 4. n. 1. pag. 178. cit. ed. non oportet, inquit, adhuc quærere apud alios veritatem, quam facile est ab Ecclesia sumere; cum Apostoli, quasi in depositarium dives, plenissime in eam contulerint omnia, quæ sint veritatis, ut omnis, quicumque vellet, sumat ex ea potum vitæ.

(3) Matth. 16. 18. 23. 20. Luc. 21. 52. Et Chrysostomus Hom. 4. in illud Isa. cap. 6. Vidi Dominum t. 6. pag. 122. ed. Monfaucon. Paris. 1724. facilius, inquit, est solem exlingui, quam Ecclesiam deleri. Vide etiam Augustin. in psalm. 105. serm. 2. Tom. 4. col. 1145. ed. cit.

45. At vero nullum ex iis signis, quibus vera Christi Ecclesia dignoscitur, quadrare in Protestantium Ecclesias ulla ratione potest. Neque enim eorum Ecclesia una est, aut fide, in qua variæ sunt, interque se dissentientes illorum confessiones (1); aut in sacramentis, quorum in numero definiendo dispar est omnium fere sententia (2); aut demum Pastoribus, cum quidam nullam agnoscant ecclesiasticam hierarchiam, quidam varium habeant Ecclesiarum regimen, cuncti vero careant uno omnium capite, cum quo conveniant, aut sub quo concilium aliquod instituant (3). Non item Sancta, tum quod sectarum auctores perditos, ac nefarios fuisse homines constat (4); tum quod eorum doctrina plena licentiæ, ac vitiorum est. Non Catholica, tum quod non semper fuit, cum hæretici, antequam in errores inciderent, cum Romana Ecclesia communione jungerentur; tum quod ubique non est, cum Protestantium sectæ, si conjunctim omnes accipiantur, non unum sint, sed inter se valde differant (5), si disjunctim singulæ, modicæ quædam partes sint, quæ universitatem habere non possunt (6). Non demum Apostolica, cum neque Apostolorum sit eorum doctrina, neque Episcoporum successio ab Apostolis repetatur, neque Apostolica sit missio, cum neque Calvinus Episcopus fuerit, neque Lutherus; licet ipse Episcopus ordinare ausus fuerit (7).

(1) Extant hæ confessiones unum in corpus collectæ Genevæ an. 1612. Vide Bossuetum in Histor. variation. Eccles. Protest. et ipsius contra Basnagium defensionem.

(2) Lutherus tria tantum probat sacramenta; quamquam si usu, inquit, lib. de capt. Babylon. tom. 2. opp. pag. 260. Jenæ 1600., Scripturæ loqui velim, nonnisi unum sacramentum habeam, et tria signa sacramentalia. Melancton tria videtur agnoscere; Zuinglius matrimonium etiam recenset. Calvinus baptismum tantum, et cœnam retinet, licet etiam ordinationem adicere videatur; denique Dallæus, Minister Calvinianus, quæstionem de sacramentis rem levem, ac nullius momenti esse arbitratur.

(3) Varium est apud Lutheranos Ecclesiarum regimen, Calvinianis nulla est hierarchia, neutris unum omnium caput.

(4) Lutheri flagitia carpit ipse Calvinus, ep. ad Bulingerum, tom. 9. opp. pag. 259. Amstel. 1667.; omnibus vero comperti sunt perditii utriusque mores. Nam hic ab urbe Novioduno, ob infames turpitudines, ab urbe Geneva tamquam seditiosus publice ejectus est; ille vero deservit Regulare Institutum, quod solemnibus emis-sis votis susceperat, et palam uxorem duxit virginem monialem, ex qua tres filios procreavit. Multa de eo scripsit Jacobus Bossuetus in Histor. Variation., et multa etiam sunt apud Berninium, Istoria di tutte l'eresie, tom. 4, cap. 5.

(5) Angli à Calvinianis, Calviniani à Lutheranis, Lutherani ab Anabaptistis, Anabaptistæ à Zuinglianis communione dissiti, discretique sunt.

(6) Idem dictum volo de schismaticis in Oriente; nam Æthiopes ab Ægyptiis, et Alexandrinis, hi ab Armenis, Armeni à Constantinopolitanis, et hi à Russis invicem separantur.

(7) Late ea de re disputant Theologi: Bellarminus de not. Eccl. lib. 4. c. 8. pag. 88. tom. 2. opp. Venet. 1721., Habert Theolog. dogmat. tom. 1. prol. cap. 5., Contenson. Theolog. ment. et cord. tom. 1. dissert. 1. cap. 1. et seq., Juenin. Inst. Theolog. quæst. 4. cap. 4. art. 4., Bert. in supplem. tom. 5. de loc. Theolog., alique complures.

CAPUT II.

DE ECCLESIE REGIMINE, ET POTESTATE.

16. REGIMEN IN ECCLESIA NECESSARIUM.—17. QUALE HOC SIT?—18. NON DEMOCRATICUM.—19. NEQUE ARISTOCRATICUM, SED MONARCHICUM.—20. MONARCHIE NIHIL DETRAHIT EPISCOPORUM POTESTAS.—21. NIHIL CONCILIIUM GENERALE.—22. ET 25. QUOD SUMMO PONTIFICI SUBEST.—24. VERUM CONCILIIUM GENERALE CONTRA PONTIFICEM STARE NON POTEST.

46.

Hactenus quæ vera Ecclesiæ natura sit, et quibus ea notis, signisque noscatur, exposuimus; nunc de ejus potestate disputemus. Neque enim societas hominum, qualis Ecclesia est, stare, et consistere potest, nisi imperii auctoritate contineatur, et nisi

leges habeat, quibus ea regatur, et quibus omnes pareant. Ex quo intelligitur, esse in Ecclesia condendarum legum potestatem.

17. Nam Christus, cum homines præfecit, qui visibilem Ecclesiam visibiliter regerent, in eos etiam contulit imperium, quo carere non potest. Quisquis societati præfectus curare debet, ut ea optimis abundet legibus, et institutis, atque ut pœnis etiam coerceantur, qui non obtemperant legibus, quibus reipublicæ salus, et incolunitas continetur. Regendæ enim societatis summa tota est posita in imperandi, puniendique potestate; eam Christus Ecclesiæ dedit; eaque semper Apostoli, ceterique Episcopi, præsertim vero Romani Pontifices, usi sunt (1).

(1) Confer Doujat, *Prænot. canon. lib. 2. cap. 2.*; præ ceteris autem confer clarissimum Mamachium *Orig. et antiquit. Christian. lib. 4. part. 1. cap. 2. §. 5. et cap. 5. pag. 259. et seq. tom. 4.*; ubi de Ecclesiæ potestate, ac regimine graviter, accurateque disputatur.

18. Atque hanc quidem potestatem plerique ex Protestantibus ad Aristocratiam referunt (1); quamquam non desint ex Lutheranis, qui Ecclesiæ regimen democraticum esse contendunt, atque hominum voluntate discrimen inter clericos, et laicos inductum putent (2). Cujus erroris absurdum noverunt etiam plerique ex Lutheranis, et Calvinianis, adeo ut vix dignus sit qui à nobis refutetur. Revera quidquid Christus de Ecclesiæ potestate dixit, non plebi, sed Apostolis dixit, aut omnibus, aut Petro nominatim (3), legesque omnes de rebus ecclesiasticis, non à populo, sed ab Episcopis, ac præsertim à summis Pontificibus, sunt perpetuo constitutæ. Eorum videlicet est, semperque fuit leges condere, curare diligenter, ut ab omnibus observentur, atque in reos criminum animadvertere.

(1) Confer Mamachium *Origin. et Anliq. Christian. lib. 4. part. 2. cap. 1. §. 3. tom. 5. pag. 12. et seq.* ubi horum complures recensentur.

(2) Ineptissimum hunc errorem ipse etiam refutavit Josephus Binghamus, homo videlicet ex Protestantium numero, *Orig. Eccles. vol. 1. lib. 1. cap. 5. pag. 41. et seq. ed. Halæ Magdeburg. an. 1751.* Vide Mamachium *loc. cit. pag. 11. not. 1.*

(3) Quo pertinet Matth. 16. 19. *Tibi dabo claves etc. quodcumque ligaveris etc.* Joan. 21. 15. *seq. Pasce agnosc meos, pasce oves meas;* Matth. 18. 18. *quæcumque alligaveritis super terram etc.* Joan. 20. 25. *quorum remisistis peccata etc.* Hinc Petrus ep. 1. cap. 5. vers. 2. ila Episcopus Ponti, Gallatiæ, Cappadociæ, etc. quos *Seniores* appellat, alloquitur: *pascite, qui in vobis est, gregem Dei;* pascere autem idem est ac

regere, uti patet ex *Ps. 78. v. 71. seq.*, ubi David constitutus divinitus dicitur *pascere Jacob, servum ejus*, quod est regere; nisi forte velis ab Regibus non gubernari, regique populum, sed insti ui, imbuique doctrina; quo quid fingi potest absurdius? Confer etiam *lib. 2. Reg. cap. 5. vers. 2. et lib. 1. Paral. c. 11. v. 2.* Hujus vero ab Apostolis, eorumque successoribus exercitæ potestatis pleni sunt Sacræ Scripturæ, et Ecclesiasticæ historiæ libri.

19. Democraticos sequuntur proxime, qui Ecclesiæ regimen errore pari Aristocraticum faciunt (1). Sunt autem catholici, qui puram Aristocratiam respicientes, tamen Monarchiam Ecclesiasticam Aristocratia temperatam volunt. Verum cum inter Catholicos omnes conveniat, Romanum Pontificem jure divino præesse Ecclesiæ universæ, et vero præesse non solum honore, ac loco, sed etiam potestate, et jurisdictione, facile intelligitur, Ecclesiæ regimen monarchica ratione contineri. Nam Monarchiæ nomen designat summum imperium, quod apud unum est.

(1) Videndus Nicolaus Coeffæus in *libris 14. apologeticis pro sacra Monarchia Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ, et Romanæ adv. rempub. M. Antonii de Dominis;* et videndus præsertim Mamachius *Orig. et Antiquit. Christianar. tom. 5.*, quo toto fere volumine Aristocraticos doctissime, copiosissimeque refutavit.

20. Nihil autem Monarchiæ detrahit potestas Episcoporum, quæ etiamsi non precaria, sed propria, et nativa sit, tamen cum pendeat à Summo Pontifice non hujus certe monarchica potestas ex illorum potestate imminuitur (1). Christus enim, cum Episcopalem ordinem instituit, nullos distinxit fines Ecclesiarum, quibus singuli Episcopi essent præficiendi; ideirco ea res tota humano jure fieri debuit; fieri autem non potest, nisi auctoritate ejus, qui universim Ecclesiis omnibus præfectus est. Accedit quod Episcopalis potestatis exercendæ modus judicio subest Romani Pontificis, cui non minus ovium, quam pastorum cura commissa est, ut Princeps, et Moderator totius Ecclesiæ, constitueret quidquid ratio temporum, et communis salus postulare videretur (2).

(1) In Concilio Tridentino magna animorum contentione quaesitum est, num Episcoporum auctoritas *immediate* à Deo, an potius à Romano Pontifice esset, præsertim Cardinale à Lotharingia. Nam inter catholicos erat disputatio, non inter catholicos, et hæreticos, qua de causa concilium habebatur. Vid. Natal. Alex. *Hist. Eccles. sæc. 15. et sæc. 16. dissert. 13. art. 14. §. 1. et 2. tom. 9. pag. 558. ed. Venet. an. 1776.* Pallavicin. *Histor. Conc. Trid. lib. 13. cap. 14. et 15. et lib. 21. cap. 41.*, et Cl. Zacaria in

Anti-Febronio tom. 2. dissert. 2. cap. 6. Ceterum utut immediate à Deo Episcoporum potestas repetatur, nihil id detrahit monarchico Ecclesiæ imperio, quoniam ea subjecta, et obnoxia est Summo Pontifici, à quo aretari, amplificari, ac tolli etiam potest. Confer Bellerinium de potest. eccl. Summor. Pontificum et Conc. gener. c. 1. §. 5. et 6. pag. 16. et seq. ed. August. Vindel. an. 1770. Ita etiam si à Summo Pontifice in Episcopos jurisdictionem derivemus, non inde efficitur, eos meros esse ipsius vicarios, cum ipsa potestas quoad originem suam à Deo sit instituta. Confer Zallinger loc. cit. §. 363.

(2) Quo referendum illud Concil. Tridentini sess. 14. cap. 7. de sacram. pœnitent. : merito Pontifices Maximi, pro suprema potestate sibi in Ecclesia universa tradita, causas aliquas criminum graviorum suo potuerunt peculiari iudicio reservare. Atque huc etiam spectat illud Leonis M. ep. 14. c. 1. opp. t. 1. col. 636. ed. Baller. Venet. 1755. Vigili ep. 2. ad Euthereum num. 7. tom. 5. Conc. collect. Labbei col. 1295. edit. Venet., aliorumque complurium, Episcopos in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis esse vocatos.

21. Neque Ecclesiastica Monarchia temperationem aliquam Aristocratiae accipere potest ex Concilio œcumenico, quod in ipsum Romanum Pontificem imperii potestate pollere quidam putant. Ego vero Summo Pontifici præstare Concilium nego; et pugnantia eos loqui intelligo, qui cum ex catholicæ fidei doctrina ecclesiasticam monarchiam agnoscant, tamen opinionem illam repente, ut equidem puto, sæculo XIV, ex medio schismatis incendio (1) ortam, et in aristocratiam denique recidentem, sequuntur; id quod non modo à Catholicis reliquis, qui ab eis dissentiant, sed etiam à Prosestantibus (2) animadversum est.

(1) Hæc opinio induci cœpit, meo quidem iudicio, à 1595., cum alia suis usque ad eam ætatem sententia Majorum nostrorum, quorum nemini umquam in mentem venit Pontificem Maximum Concilii potestati subicere. Quadrat in hanc rem aptissime illud Tertulliani lib. de præscript cap. 31. n. 31. pag. 245. ed. Regalii Lutet. Paris. 1654., id esse Dominicum, et verum, quod sit prius traditum; id autem extraneum, et falsum, quod sit posterius immissum. Vid. Bellerinium loc. cit. cap. 5. §. 5. num. 20. et seq. pag. 81. et seq., et Veith Richerii system. consul. sect. 2. c. 1. art. 3. §. 25. et seq. pag. 114. et seq. et art. 5. §. 29. et seq. pag. 143. et seq.

(2) Jo. Laurentius Moshemius, in dissert. de Gallor. appell. ad conc. univers. Eccl., unilatam Ecclesiæ visibilem tollentibus ita scribit: Quod universis, sive singulis Ecclesiis præesse Pontificem dicunt, non universæ Ecclesiæ, id tam mihi scitum videtur, ac si quis affirmaret, membra quidem à capite regi, non vero quad ex membris constat corpus; aut urbes quidem omnes, villas, et prædia subesse Regi, non vero, quæ his continetur, ipsam Provinciam. Samuel Puffendorpius, de habitu Relig. Christ. ad vit. civil. §. 58., habet hæc: Concilium esse supra Papam thesis est.... Sed quod isti quoque hanc propositionem asserere velint, qui Sedem Romanam omnium ecclesiarum centrum, ac Papam œcumenicum

Episcopum agnoscunt, id quidem non parum absurditatis habet, cum status Ecclesiæ Romanæ monarchicus sit, ista autem thesis meram aristocratiam oleat.

22. Revera si monarchiæ ratio in eo est posita, ut omnes uni subjiciantur, equæ demum erit monarchia, si Romanum Pontificem Episcopis in unum congregatis subjiciamus? At enim in concilio collecti Episcopi, Ecclesiam universam repræsentant, Pontifex vero, quamquam singulis Ecclesiis distributive præsit, collective tamen, hoc est Ecclesiæ universæ, non præest, inquit, ipse, sed subest. Atqui falsum in primis est, Episcopos una collectos, nisi secum habeant Pontificem, qui eos conjungat, et coulet, universam Ecclesiam repræsentare. Erunt enim Antistites illi quidem singularum Ecclesiarum, sed Ecclesiam, quæ necessario una est, referre universam non poterunt, nisi inter eos fuerit Summus Pontifex, hoc est, commune unitatis centrum, quo disjunctæ illæ inter se potestates conjunguntur.

23. Atque illud concedendum nullo modo est, Ecclesiam distributive caput habere, collective non habere, et quod caput dispersæ erat, idem collectæ repente aliud quodvis membrum evadere. Huc enim redeunt, qui Pontificem Ecclesiis omnibus distributive an eponunt, collective autem obnoxium faciunt. Atque in primis universitas, quæ ab omnibus in unum collectis conficitur, opus habet capite, à quo regatur; neque unitas Ecclesiæ universæ, cujus tuendæ, et conservandæ causa Christus et honoris, et jurisdictionis primatum instituit, conficitur à singulis tantum, sed ab omnibus collective sumptis, atque in unum coactis. Hinc supra petram non singuli lapides, sed universa Ecclesia ædificata est; claves Petro sunt datæ, non unius alteriusve conclavis, sed regni cælorum universi; ipse jussus est præesse toti gregi, non singulis tantum agnis, et ovibus; denique si fratres singulos, etiam universos confirmare debet (1).

(1) Confer Bellerinium loc. cit. cap. 4. §. 5. pag. 56. et seq.

24. Quamquam tota hæc disputatio excogitata est, ut Sedes Apostolica in invidiam rapiatur; cum revera contra Summum Pontificem stare non possit Ecclesia, et concilium, quod vere œcumenicum sit. Ecquod enim erit hoc Concilium, aut collectio totius Ecclesiæ, cum procul est Romanus Pontifex, hoc est caput, et pars præcipua, ac nobilissima Ecclesiæ? Itaque in concilio si plerique Patres cum Pontifice consentiant, hæc conspiratio, et

concordia sententiarum nullum relinquet controversiæ locum; sîn vero dissentiant plerique, nihil horum valebit auctoritas, quoniam à capite divulsi, atque sejuncti, Ecclesiam referre, ac repræsentare non possunt.

CAPUT III.

DE CANONE ECCLESIE, ET PRIMUM DE JURE SCRIPTO.

25. JUS CANONICUM.—26. UNDE EJUS NOMEN DUCTUM?—27. EJUS INDOLES, ET FONTES.—28. JUS DIVINUM NATURALE.—29. EJUS FUNDAMENTUM.—30. ET 31. JUS GENTIUM, ET CIVILE.—32. JUS DIVINUM POSITIVUM.—33. EJUS PRÆCEPTA.—34. JUS HUMANUM.—35. DECRETA SUMMORUM PONTIFICUM.—36. EA VEL GENERALIA, VEL SPECIALIA.—37. CANONES CONCILIORUM.—38. CONCILIA GENERALIA.—39. QUID EORUM SIT?—40. QUI HIS INTERSINT?—41. CONCILIA PARTICULARIA, ET EORUM DIVISIO.—42. CONCILIUM PROVINCIALE.—43. CONCILIUM DIOCESANUM.—44. QUANDO, ET A QUIBUS HABEATUR?—45. SS. PATRES.—46. LEGES CIVILES.

25.

Essè in Ecclesia jubendarum legum propriam, et nativam potestatem, demonstratum est; consequens ergo erat, ut ipsa potestate hac divinitus accepta uteretur, suisque legibus, et constitutionibus curaret res sacras, atque divinas. Hinc conditæ leges Ecclesiæ, quas *canones* appellamus, unde juris canonici nomen ortum est. Proprie *canon* est architectorum, aliorumque artificum instrumentum, quo lineæ diriguntur, atque etiam norma, ac regula, ad quam opus omne in mechanicis, atque in liberalibus artibus exigendum est (1).

(1) Vid. Doujat, *Prænot. canon. lib. 1. cap. 21.*

26. Verum peculiari quadam ratione cum apud Græcos, tum apud Latinos *canonis* nomine morum regula significatur (1). Hoc vocabulum suis constitutionibus accomodavit Ecclesia, sive quod abhorret ab imperioso legis nomine, quod violentam continet corporis coercitionem; sive quod Juris Ecclesiastici dignitas postularet, ut quæ mores hominum formant, regulæ appellarentur; sive demum quod legis nomen apud Hebræos legi Mosaicæ plane hæserat, ut Sinagogæ succedens Ecclesia alio vocabulo constitutiones suas appellandas putaverit.

(1) Hinc ab Euripide jus naturæ *regula honesti* appellatur, atque à

Chrysippo l. 2. ff. de leg. lex generatim dicitur *regula justorum, et injustorum.*

27. Dicitur etiam Jus Canonicum *Ecclesiasticum*, aut *Sacrum*, quoniam agit de personis, rebusque sacris, atque ecclesiasticis; item quod Ecclesiastica, hoc est, sacra potestate sit latum: dicitur et *Pontificium*, tum quod magna ex parte à Romanis Pontificibus constitutum est, tum ut à *Cæsareo*, sive civili jure distinguatur. Definitur autem jus illud: *quod ab Ecclesia per Episcopos, præsertim vero per Romanum Pontificem, explicatum, sancitum, vel approbatum est ad rectam Christianorum hominum institutionem.* Constat partim *divinis*, partim *humanis* legibus, partim *scriptum* est, partim vero *non scriptum*.

28. Divinæ leges, quæ Deum ipsum habent auctorem, vel *naturales* sunt, vel *supernaturales*, et *positivæ*. *Naturales* accepi-mus ab ipsa natura, hoc est à Deo, naturæ autem, iis debeamus, quid Deo, quid nobis ipsis, quid aliis hominibus debeamus. Nimirum Deus ipse per rectam rationem impressit animis nostris amorem, et regulas honestatis, ad quam omnes natura ferimur, cuique perpetuo ad hæreremus, nisi abstraheremur vitiis, pravisque cupiditatibus (1).

(1) Hæc lex est *ratio profectu à rerum natura*, inquit Cicero, *de legib. lib. 2. num. 4. tom. 3. pag. 189. ed. Oliveti Genevæ 1745.*, et ad recte faciendum impellens, et à delicto avocans; quæ non tum denique incipit lex esse, cum scripta est, sed tum cum orta est; orta autem simul est cum mente divina. Nemo hinc, qui peccat adversus juris naturæ præcepta communiter cognita, excusare se potest juris ignoratione, ut ait Apostolus ad Roman. 11. 14. et 15.

29. Quidquid hoc jure prohibetur, malum est per se, quidquid jubetur bonum; proinde jus naturæ mutari non potest. Ejus fundamentum est ordinatus amor erga Deum, non ipsos, aliosque homines. Inde fluunt officia omnia naturalis ordinis, quibus tenetur humanum genus, et quæ vel justitiæ sunt, sive *absoluta*, et *perfecta*, vel humanitatis, et beneficentiæ, sive *imperfecta*, vel interdum justitiæ, interdum beneficentiæ, uti res ipsa sese offert, quæ *hypothetica* appellantur.

30. Ex jure naturæ efficitur *Jus gentium*, quod fere ipsum, est jus naturæ, quo reguntur omnes homines societate conjuncti (1). Atque aliquandiu quidem post orbem conditum fuere familiarum societates, quas Deus ipse inchoaverat, sed nullæ tamen erant societates Civitatum, et Rerumpublicarum, quas dein-